

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בלק

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת בלק

- ב..... כי רב הוא - כוחה של אמונה לשבר כל אויבים ומצירים
- ו..... אשר עשה ישראל לאמורי - כוחם במאמר פיהם זו התפילה
- ז..... גדר מזה וגדר מזה - עשיית גדרים וסייגים ובפרט בשמירת עיניים
- ט..... וקרא לך גודר גדר - שכר המוסיף גדרים והמתרחק מן העבירה
- יא..... כי עצום הוא - חשיבות העבודה בדור אחרון וחביבותה הגדולה אצל השי"ת
- יב..... לא ראה עמל - עבודת ה' מתוך הרגשת תענוג ואושר

פרשת בלק

עצה ממדין, כיון שראו את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם' וכו', ר"ל שראו שבני ישראל מנצחים שלא כדרך הטבע, והבינו בלק ומואב 'סוד' כוחם של בני ישראל, שהוא כאמור למעלה (בסוף הפרשה הקודמת, פרשת חוקת כא לא-לב) 'וישב ישראל בארץ האמורי, וישלח משה לרגל את יעזר וילכדו בנותיה ויורש את האמורי אשר שם, ואיתא במדרש (במ"ד יט לא) בזה"ל, אותן מרגלים זריוס היו, אמרו בטוחין אנו בתפילתנו של משה, וכבר שלח מרגלים והביאו תקלה, אנו לא נעשה כן אלא בהקב"ה נאמין ונעשה מלחמה, עשו כך והרגו את האמורי אשר בה, עכ"ל, והרי שכוחם של בני ישראל לנצח את האויבים הוא על ידי ש'בהקב"ה נאמין ונעשה מלחמה', כלומר, כאשר אנו מאמינים ויודעים שישווא תשועת אדם, ואין ביד אנוש שום כח וגבורה משלו, אלא ה' איש מלחמה, אז הקב"ה מגן ומושיע ומפיל את כל האויבים", וידבר עמים תחתינו ולאומים תחת רגלינו², ומחיש את הנצחון והישועה³.

ובזה יתיישב היטב מה הביא לויגר מואב, שכאשר ראו שהם מנצחים מעל דרך הטבע ושלא כמנהגו

כי רב הוא - כוחה של אמונה לשבר כל אויבים ומצירים בפרשתן (כב ב), 'וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ופירש רש"י, 'אמר, אלו שני מלכים [סיחון ועוג] שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם, אנו על אחת כמה וכמה, לפיכך ויגר מואב', הקשה הרה"ק ה'תפארת שמואל' מאלכסנדר זי"ע, שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב (פסוק ג) 'ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא', והרי מפורש להדיא שסיבת פחדם של מואב היה כי רב הוא, ומדוע פירש רש"י שהם נתייראו משום שראו שניצחו את סיחון ועוג, כמו"כ קשה לאידך גיסא, אם אכן חששו מואב מפני העם בראותם אותם מנצחים אותם מלכים שהיו בטוחים עליהם, א"כ יש להם סיבה הוגנת להתיירא מבני ישראל אף אם הם מועטים, ומדוע תלה הכתוב את האימה והפחד בכך ש'כי רב הוא', שמשמע שאם היו מעט אנשים אזי לא היו מפחדים.

ומבאר ה'תפארת שמואל' על פי מה שכתב רש"י (בהמשך הדברים, פסוק ד) 'ומה ראה מואב ליטול

א. ומביא ה'תפארת שמואל' שכן פירש אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע בהא דאיתא בגמ' (רה כט) על הפסוק (שמות יז א) 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו', ואמרו חז"ל, 'וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא לומר לך, כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים וכו', שהכוונה בזה, כל זמן שהיו מסתכלים כלפי מעלה, שהסתכלו בעין השכל והשימו אל ליבם שכל הכוחות שבהם עם כל החושים הכל מגיע מ'למעלה', אז היו מתגברים. וזהו שאמר הכתוב (תהילים טז ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד' - להאמין בלב שלם שכל החיות שיש באדם הכל הוא ממה שהקב"ה נופח בו רוח חיים בכל עת ובכל רגע, ומה כתיב בתריה 'כי מימיני כל אמוט', שאם האדם משים את ה' לנגדו תמיד אזי לא ימוטו רגליו...

ב. כיוצא בדבר אמר הגה"ק המהרי"ץ דושינסקי זי"ע (ובעוד ספרים) במה שאמרו בגמ' (סוטה מב) לפרש מה שנאמר ב'פרשת המלחמה' (דברים כ ב-ג) 'והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן ודיבר אל העם, ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם', ולכאורה צריך ביאור מדוע נקט הכתוב בלשון 'שמע ישראל' דייקא, ו'אמר רבי יוחנן משום רשב"י, אמר להן הקב"ה לישראל אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית אי אתם נמסרין בידם', ועדיין יש לבאר מדוע דייקא זכות זו של קריאת שמע היא המגינה על ישראל, אלא כי קריאת שמע היא יסוד האמונה שה' אלוקינו תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם ה' אחד, וה'כלי זיין' של ישראל הוא האמונה הטהורה שהקב"ה הוא בעל הכוחות והוא עושה את המלחמה.

ג. ובאמת זה כלל גדול בכל ענייניו של אדם, המאמין שתולה הצלחתו רק ברצונו של הקב"ה ובסייעתא דשמיא, כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל - זוכה לראות ברכה והצלחה בכל מעשי ידיו, לעומתו המדמה בעצמו שהכל

באר הפרשה - פרשת בלק

של עולם מפני שהמה נוצחים בכה אמונתם^ד - נפל עליהם אימתה ופחדה^ה, וזהו שאמר הכתוב ויגר מואב

תלוי במעשיו ובחכמתו וכשרונותיו הרי הוא נועל ח"ו על עצמו את שערי הסייעתא דשמיא. ובה ביארו מה דאיתא בגמ' (ברכות ח.) 'במערבא (בארץ ישראל), כי נסיב אינש אתתא (כאשר אדם נושא אשה) אמרי ליה הכי, מצא או מוצא, מצא דכתיב (משלי יח כב) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה', מוצא דכתיב (קהלת ז כו) ומוצא אני מר ממות את האשה, ובפשטות הכוונה ששאלו אותו אודות האשה אשר לקח האם טובה היא או רעה. ורבו התמיהות בדברי הגמ', א. מניין לו לחתן לידע תיכף נישואיו בטיב 'מקחו', ואיזה פנים יש לדבר הזה, לשאול את החתן כבר במשתה נישואיו או באמצע ימי ה'שבע ברכות', חתן לעבן, האם יש לך 'שלום בית'... ב. לפי דקדוק הלשון היה צריך לומר במערבא שאלו, מלשון 'שאלה' ולא במערבא אמרי. ג. בעיקר יש לתמוה לאיזה צורך שאלו אותו 'שאלה' דחופה ונחוצה כזאת... ומה נפקא מינה יש להם, ומפני מה נקבע מעשה זה לדורות בתוך דברי הגמ' הקדושה [ועיין עוד ב'חפץ חיים' (כלל א סק"ג) מה שדן בדברי הגמ' מצד איסור לשון הרע].

אלא כך ביאור הדברים, שאכן לא באו לשאלו כלל אלא אמרו לו עצה טובה וכהדרכה ישרה לכל ימי חייו, שהאומר 'מוצא אני' - כלומר, אני מצאתי את השידוך כי פניתי לשדכנים וידעתי כיצד לחפש... וכיו"ב, גם בחכמתי אבנה בית נאמן אזי סופו של דבר שמן השמים אין מסייעים בידו עד של"ע נהפכת היא למר ממות... לעומתו האומר 'מצא בלא להוסיף אני', אלא יודע שמהשמים זימנו לו 'מציאה' כשירה, מובטח לו כי מצא טוב ויבנה ביתו בטוב ובנעימים ויפק רצון מה'.

מעשה היה בראש כולל חשוב אשר החזיק מאה אברכים בכולל, וכשהגיע עת משבר ונתמעטו התרומות לא ידע מהיכן יוכל לשלם לאברכים, ונכנס לאחד מגדולי הדור, וסח בפניו את המצב הקשה אליו נקלע הכולל ואמר שנראה לו כי מוכרח הוא לסגור את שערי ביהמ"ד. השיב לו, אדרבה הכנס עוד עשרים אברכים, וזכות זו של החזקת תורה תעמוד לך להיושע, שמע לעצתו ואכן נפתחו בפניו שערי הרווחה והרחבה, ומצא נדיבי עם שהסכימו להחזיק את הכולל, וכל כך התרבה ה'שפע' עד שהכניס עוד ועוד אברכים והגיע מניין הלומדים שם לפי שניים - כמאתיים תלמידי חכמים. לימים נכנס שוב לאותו 'גדול' וסיפר לו כי ב"ה התרבו ספסלי דבי מדרשא, וכהיום לומדים מאתיים אברכים, ושאל האם יקבל עוד. השיבו כי חלילה לו מלעשות כזאת כי גם ה'מאתיים' הקיימים עומדים בסכנה פן לא תשיג ידו. נחרד ראש הכולל ושאל את הרב, ילמדנו רבינו 'מה נשתנה', מדוע לפני כשהייתי במצב קשה הורה לי הרב להכניס עוד, ואילו עתה כשב"ה המצב יציב וקיים אזי הינכם אומרים שאף הם ב'סכנה'. השיב לו, פעם קודמת הרגשת בעצמך כי אין בידך להחזיק את הכולל וידעת כי רק הקב"ה הוא עוזר ומושיע ומגן, וא"כ ידעתי כי קרובה ישועתך לבוא, והינך יכול לקבל אברכים בשופי, אבל עתה שזרחה עליך שמש ההצלחה כבר נכנס בך הרגש וההכרה שהינך 'מוצלח'... וכוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה... וא"כ כל הכולל בסכנת קיום...

ד. והיו דבריו תואמים לאותם דברים ערבים ומתוקים שכתב ה'משך חכמה' על הפסוק (שמות ד כב) 'בני בכורי ישראל', בזה"ל, שבן בכור נוטל פי שנים משום שהוא עשה אותו לאב, כן ישראל עשו כביכול להשי"ת לאב להעולם שהם הכירו השגחתו ויחודו בתבל, ופשוט, עכ"ל, והיינו שבני ישראל נחשבים כ'בן בכור' ליטול פי שניים כלפי שאר אומות העולם, מפני שהם מאמינים בהשגחתו העליונה וביחודו הגמור, והמה עשו את הקב"ה כביכול ל'אב' על העולם על ידי אמונתם השלימה.

ה. שמא תאמר, אם 'גילה' בלק את ה'סוד' וידע כוחם של ישראל על ידי תוקף אמונתם, אם כן מה ראה לקרוא לבלעם שיקלל את ישראל... אכן זו דרכו של לב טיפש ונשחץ, גם כאשר רואה את ההשגחה העליונה בעליל עדיין הוא 'מאמין ואינו מאמין'... ובאמת, בטרם נלעג על בלק, 'בואו חשבון - בואו ונחשב חשבוננו של עולם' האם אנו נוהגים אחרת...

שמעו נא רבותי למעשה שלא היה ולא נברא, באחת המדינות פרצה מחלוקת, מכל צד במחלוקת יצאה קבוצת אנשים להילחם ביריביהם, עד שמאחת הקבוצות עמד איש והרג ברציחה את אחד הנלחמים, ותרב בבית היריבים תאניה ואניה, מיהרו הללו וקראו את הרוצח למשפט, בהגיע היום המיועד עמדו התובעים והנתבע גם סנגור וקטגור בבית המשפט, ראשונה שאל השופט את התובע - מה בפיק, ויען איש זה פלוני בן פלוני רצח אחד מחברנו, והקטגור הוסיף כי בידו הוכחות ברורות לכך, א. כי הלה ברח מהמקום מיד כשפרחה נשמת הנרצח. ב. כי אלו השנים עדי ראיה שהוא רצחו נפש. ויפן השופט אל הסנגור, מה תענה לנוכח הוכחות ברורות אלו, ענה הסנגור,

באר הפרשה - פרשת בלק

מפני העם כי רב הוא - 'הוא' היינו אמונה, כי רב ובך פירש הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע את הכתוב בפרשתו ועצום בוחה של האמונה לבלות כל מסטין ומקטרנ'. (כג כג) 'כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל

אכן, ראיות ברורות יש בידם, אבל זאת אומר למע"כ כשהוא מראה על אחד משערי האולם, בעוד כחמש דקות יכנס דרך שער זה הרוצח האמיתי... והיו עיני כל הקהל נשואות אל השער - גם עיני השופט והעדים וכו' כולם עמדו והביטו בכליון עיניים לצד השער, אלא שכבר עברו חמש דק' גם שש ושבע אף עשר דק' ולא עבר איש את מפתן השער... מכיוון שכן, ענה השופט, מדוע תדבר סרה בעדים, סתם משטה הייתה בנו, ובוודאי אלו העדים העידו נכונה וזה האיש הרוצח... ענה הסנגור ואמר, הנה הוכחה בידי שהעדים אינם עידי אמת, והראיה שבשעה שכל הקהל עמדו נכוחים והביטו על השער לראות מי האיש אשר יכנס בו כעבור חמש דק' אזי גם העדים היו בכלל ואף הם הביטו והתבוננו בנעשה בשער, הגידה נא לי, אם היו אלו העדים בטוחים בתכלית שזה העומד לפניהם הוא הרוצח וכי היו מביטים על השער... וכי היו מנידים עפעפיהם לצד השער... אלא ע"כ, שאף הם מסופקים... אמר לו השופט, מיניה וביה, כי הרוצח עצמו לא הביט אפילו פעם אחת לצד השער כי הוא יודע ובטוח שהוא הוא הרוצח. אף אנו נאמר, עומד לו היהודי וזועק בתפילתו ה' אלוקינו ה' אחד, ולא עוד אלא שהוא מאריך ב'אחד', והנה אך גמר תפילתו יצא אדם לפעלו ומביט הנה והנה לארבעה רוחות השמים לדעת מאין תבוא פרנסתו - מה לך כי תביט, הרי זעקת ה' אחד ורק אליו תשא נפשך, אלא וודאי כי אינך בטוח דיין... מה לך כי תביט הנה והנה מי הזיק אותך, ומי דיבר עליך וכו' כיו"ב, אם הנך בטוח בכל לב ונפש שה' אחד, לא תביט על איש רק על הקב"ה בכל עת ובכל שעה.

כיוצא בדבר מסופר מעשה ב'עני ואביון', שנפלה עליו הוצאה בסכום של אלף דאלער (דולר), ולרש אין כל, התיישב בדעתו וכתב מכתב לבורא עולם, וכה כתב, אבי שבשמים, ראה עניי ועמלי, הצילני מחרפת רעב, שלח לי אלף דאלער, וחתם בסופו, מנאי בנך פלוני בן פלוני, עטף את המכתב בנייר נוסף מבחוץ, וכתב עליו 'לכבוד מלך מלכי המלכים, מאת פלוני...', ושלחו על ידי ה'בי דואר', כבוא אחד מ'אנשי הדואר' להעביר מכתב מכתב למעונו, וראה את דבר מכתב זה בין שאר המכתבים, מאחר שלא הורגל בכגון דא, וגם לא ידע איה מקום כבודו, פתח את המכתב ויקראהו, בראותו את הנכתב, נכמרו רחמיו על עני זה, וגמר אומר בנפשו ל'תרום' עבורו חמש מאות דאלער, וממחשבה למעשה, עטף המעות בנייר, וכתב עליו מבחוץ, באותו 'מטבע לשון' - לכבוד פלוני, מאת מלך מלכי המלכים... כעבור כמה חדשים שוב הוצרך העני לסכום כזה, התיישב וכתב שוב מכתב להשי"ת, וכתב כדרך העולם, לכבוד אבי שבשמים, תרומתך בחודש פלוני נתקבלה בברכה, אבקשם לשלוח לי בשנית אלף דאלער, כי ההוצאות למעלה ראש, אין הקומץ משביע את הארי, אמנם זאת אוסיף לבקשכם, כי בפעם הזאת לא תחזירו לי המכתב על ידי ה'בי דואר' מאחר ובפעם הקודמת לקחו לעצמם מחצית מהסכום, וחתם בשמו... הנה עני זה 'מאמין ואינו מאמין' היה, כי האמין שהקב"ה שלח לו את המעות, אבל עדיין סבור היה שפלוני ופלוני נטלו משלו לעצמם... הבה נא נפשפש במעשינו האם שונים אנו מאותו העני, האם בבואנו 'למעשה' נשכיל ונבין שאין ביד אדם אחר להפריש לעצמו מקצת מחלקנו הנשלח לנו מן השמים, ונפסיק להתלונן ולבכות יום ולילה על כי פלוני הזיק אותנו ופלוני הפסיד אותנו...

ועתה מעשה שהיה... באחד שהוכיח את רעהו המשמש לפרנסתו כ'מזמר ומשורר' בשמחות, מדוע הינך מחזיק ברשותך מה'כלים האסורים', השיב לו הלה, איני עושה זאת רק לצרכי פרנסה... חזר האיש ואמר לו, דע לך כי עומד אני בעז"ה להשיא בקרוב את בני החתן וחשבתי לשכור אותך להנעים את השמחה, אבל 'לא יעשה כן במקומנו' להזמין מי שברשותו כלי כזה, ועוד רבים אחרים נוהגים כמוני, ונמצאת מפסיד הרבה, ואם כן, מצד 'פרנסה' עדיף לך לעזוב כלי זה, השיב לו ה'משורר', נו, פרנסה מן השמים היא... ראה באיזה 'סתירה' ואיזו 'חוכא ואיטולא' חי האיש, מצד אחד פורץ גדר לצורך פרנסה ובפיו מכריז כי מאמין הוא שהכל מן השמים... והרבה יש לנו להיזהר שלא להידמות לו, כל אחד בעניינו שלו.

ו. ואין הדברים אמורים דווקא כלפי אויבים מאומות העולם, אלא גם כלפי צר ומסטין של מעלה, ולבטל כל קטרוגים רעים ודינים קשים רח"ל, וכאותה סגולה נפלאה ומחוללת פלאות שהובאה בספר 'אור התורה' (פרשת בא עמו' קמא) להרה"ק רבי שלום תאומים זי"ע (בן אחיו של הפרי מגדים, ומתלמידי הדגל מחנה אפרים, הרה"ק רבי ברוך ממע'בוז ועוד), וז"ל. שמעתי מפי צדיק וקדוש עליון שציוה לאחד ממקורביו, כאשר יתרמי (ימצא) לו ח"ו איזה צער בשום דבר בעולם - יהיה

מקרי העת, לא יאמרו איש לאחיו ראה מה עולל לי פלוני ומה עשה לי אלמוני, אלא ייאמר ליעקב - יאמרו איש לאחיו, ראה מה פעל א-ל, ראה נא בזה כי מעשי ה' המה, ולא פלוני ואלמוני עשה מאומה.

והוא יסוד ידוע המובא ב'נפש החיים' (שער ג פ"ב) על דברי הגמרא (סנהדרין סז: וכן בחולין ז: בשינוי קצת) אין עוד מלבדו - אמר רבי חנינא אפילו לדבר בשפים, ופירש"י אף לבשפים אין כל כח להלוך נגד גזירת הבורא, שהרי אין כח בעולם מלבד הבורא. והסמיכו שם מעשה באשה מכשפת שבאה להוציא עפר מתחת רגליו של רבי חנינא (לעשות בו כישופים). אמר לה ר"ה, לא תצליחי בכישופיך, ובטוח היה שלא תצליחי בכישופיה שהרי אין עוד מלבדו כתיב. והקשו בגמרא, והאמר רבי יוחנן למה נקרא שמן מכשפים - שמכחישין פמליא של מעלה (פירש"י, כשפים, ראשי תיבות כחש פמליא של מעלה, והיינו שאף אם נגור על אדם לחיות בכוחם להמיתו), ותירצו ששונה רבי חנינא שזכותו מרובה. (וברש"י, ומסרי נפשיה משמיא להצילו).

והרואה יתמה, וכי בטח רבי חנינא בזכויותיו עד שאמר שלא יצליחו עליו הכישופים. וביאר ב'נפש החיים', וודאי שלא היה סבור ר"ח שזכויותיו מרובין עד שראוי הוא להנצל עבורן, אלא שידע שכל כוחן של המזיקים בא להם מאת הבורא יתב"ש, ומבלעדי כוחו הם אפס ותהו, ומכיוון שידע שאמונה זאת קבועה ותקועה בלבו כיתד שלא תימוט, והרביק עצמו במחשבות אמונה הללו, ממילא היה לבו סמוך ובטוח שאין לו כלל מה לפחד מהם. ומסיים ה'נפש החיים', ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה, להסיר ולבטל

כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל, שלפעמים רואה אדם שהצרות והיסורים מקיפין אותו מכל עבר, ואינו יודע לשית עצות בנפשו, אין לו אלא עצה אחת - עצתו אמונה, כי על ידי האמונה שאין דבר הנעשה מעצמו וכל צער הבא לאדם בא עליו ברצון הבורא יתב"ש לטוב לו בזה ובבא, בזאת האמונה יקל עליו לקבל הכל באהבה וברצון, ולא עוד אלא שע"ז יתהפך הכל לטובה ולברכה.

ומציין הייטב לב' שם, למאמרו של הבעש"ט הק' ז"ע על הפסוק (תהלים צב י) 'כי הנה אויבך ה' כי הנה אויבך יאבדו' שבשעה שהאדם מכיר שאויבך היינו כל הייסורים דערו עליה, כולם באים מה', אזי מיד הנה אויבך יאבדו, כל ההסתרות וההעלמות יתבטלו מאתו.

ואף בייסורים רוחניים ייאמר כן. בבוא עליו כל מיני נסיונות והסתרות - להסיתו ולהדחיו לרחק אותו מה' האלוקים, אם יתבונן שכל הקושי אינו אלא נסיון שמנסהו הקב"ה לראות אם יעמוד איתן על משמרתו, כי גם היצר הוא שליחו של הקב"ה... וכל זה בכדי להגדיל שכרו ואהבת ה' אליו כשיתגבר ולא יחטא, מחשבות אלו עצמם יתנו בו כוח לעמוד איתן כראוי.

ובזה מבאר הייטב לב', כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל, כיצד אין שליטה ל'נחש וקסם' על בני ישראל, תשובתו בהמשך דברי הכתוב 'כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל' - כלומר, שבני יעקב וישראל עצמם אינם תולים את אשר יארע להם רק בהקב"ה ולא בנחש וקסם. ואף בבוא על אחד מהם עת צרה - כשפלוני ביזהו או הויקו וכיו"ב מכל מיני

ממה שיהיה, בממון או בענינים אחרים ר"ל, צוה לו שיאמר בלשון לע"ז בזה הלשון, רבוננו של עולם, דו האסט מיך באשאפין, דו געבסט מיר חיות, איך האלט מיך נאר אין דיר אליין, און ווייטער האט צו מיר קיינער ניט (רבוש"ע, אתה בראתני, וכל חיותי אינה אלא ממך, מחזיק אני עצמי רק בך, כי לך לבד עיינו תלויות, ואין לאיש זולתך איזה שליטה או כח עלי), ואמר שבוודאי יועיל לו מכל צער ונזק והוא בדוק, עכ"ל.

ז. סיפר הרה"ק רמ"ח סלאנים ז"ע על יהודי שנתדרדר מצבו הרוחני עד שחשקה נפשו ללמוד ולעסוק בחכמת הכישוף, והלך לאחד מגויי הארצות הנודע בחכמתו ובבקיאותו בכל סודות ורזי הכישוף ללמוד ממנו. המכשף החל להתעסק בכישופיו ועשה מה שעשה, עד שראה היהודי לנגד עיניו חיות אש, ופנה אליו המכשף ואמר לו עתה עליך לגמור בדעתך ולהיות מוכן לוותר על כל משפחתך ובני ביתך, לנתק כל קשר ושייכות עמהם, שמע היהודי לקולו, ומשהחליט כן חזר המכשף ללחוש את שמות הטומאה וללהט בכישופיו עד שנגלו כנגד היהודי חיות אש גדולות ונוראות המטילות אימה ופחד רק מעצם ראייתם בלבד והמה חורצות לשון כנגדו ורוצות לקרעו ולשסעו לגזרים, ציוה עליו המכשף עתה עליך לכפור באמונתך רח"ל, ואם לא... אך אותו היהודי לא אבה לשמוע אליו, וזעק בקול גדול 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד', באותו רגע נעלמו והלכו להם כל החיות כלא היו, אין כאן חיות

באר הפרשה - פרשת בלק

אשר עשה ישראל לאמורי - כוחם במאמר פיהם זו התפילה בפרשתן (כב ב), 'וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי', פירש הרמב"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע (ריש פרשתן ד"ה א"י), וירא בלק, שבלק נתיירא מבני ישראל אחר שראה והבין שבכוחם לפעול בדיבורם (תפילה) את כל אשר ברצונם, כמו שאמרו (תענית כג). צדיק גוזר והקב"ה מקיים. וזהו וירא - לשון הבנה, שהבין שכל מה שעשה ישראל היה על ידי אמורי, כלומר בזכות הדיבור

מעליו כל הדינים ורצונות אחרים - שלא יוכלו לשלוט בו, ולא יעשו שום רושם כלל, כשהאדם קובע בלבו לאמר הלא ה' הוא האלוקים האמיתי ואין עוד מלבדו יתברך שום כוח בעולם וכל העולמות כלל, והכל מלא רק אחדותו הפשוט ית"ש, ומבטל בלבו ביטול גמור, ואינו משגיח כלל על שום כוח ורצון שבעולם, ומשעבד ומדבק שוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ברוך הוא, בן יספיק הוא יתברך בידו, שממילא יתבטלו מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם, שלא יוכלו לפעול לו שום דבר כלל.

ולא שאר מזיקים. אזי אמר לו 'החכם הגדול', איני יודע מדוע באת ללמוד ממני, והלא יודע אתה בחכמה זו יותר ממני ומשאר המכשפים...

כי זוהי כוחה של אמונה טהורה בה' אלוקיני בה' אלוקיני ה' אחד לסלק מעל המאמין כל מזיק ופגע רע ולבטל מעליו כל הדינים, ואין הדברים אמורים רק בצדיק גדול וקדוש, אלא כל אחד באשר הוא ואפילו אם נמצא הוא באותה דיוטא כמו אותו שרצה ללמוד חכמת הכישוף... אם יתחזק באמונה פשוטה ותמימה לא יאונה לו כל רע.

ח. ג' עובדות סיפר הגאון רבי משולם דוד סאלאווייצ'יק זצ"ל אודות קיום עצת ה'נפש החיים', האחד שהתרחש עם אבי זקנו ה'בית הלוי', השני בזקנו הגר"ח והשלישי עם אביו הגרי"ז, (הובא ב'יגדיל תורה' ח"א עמ' שכ"א), וזה דבר המעשה. רחוב צר היה הרחוב החנויות של יהודי 'בריסק', משני צדדיו היו שערים שניתנו להיפתח ולהיסגר בכל עת, פעם הגיעו אנשי השלטון וסגרו את שערי הרחוב מב' הצדדים, בכדי לבדוק את היהודים ואת 'מעלימי המס' אשר ביניהם, והחלו בודקים לפי סדר הרחוב חנות אחר חנות, אין צריך לומר ש'חיל ורעדה יאחזון' בקרב כל העם, כי אוי לו למי שנתפס תחת יד שונאי ישראל הללו, ברם, פחדם של אלו לא היה 'משל' לפחדו של אחד מאחינו בני ישראל שעסק בממכר צעופים ולא שילם עליהם מס כלל... היהודי החיש פעמיו אל הגה"ק ה'בית הלוי' זי"ע בבכי ובדמעה, כדת מה לעשות להעביר את רעת הגזירה הקשה, ויכנס עמו ה'בית הלוי' החדרה ויסגור הדלת בעדם, פתח את הספר 'נפש החיים' ולמד עמו בהתמדה רבה את הדיבורים הללו פעם אחר פעם, עד שבאו להודיעם שניצל היהודי מהם כי יצאו אנשי המכס מהרחוב מבלי להיכנס לחנותו... למעשה היה שם הנס מלובש בדרך הטבע, כי בבואם אל חנותו של יהודי זה הגיעה עת אכילתם, ופסקו הרשעים מעבודתם, ועשו 'סימן' על חנותו כדי שידעו מהיכן להמשיך בבדיקתם, אמנם בסיימם את הסעודה טעו וחשבו שכוונת הסימן - לומר שחנות זו היא האחרונה שבדקוה ועליהם להמשיך לבדוק מהבא אחריו...

המעשה הב' - בהגיע העת שנקרא הגה"ק רבי חיים זי"ע להתייצב לפני עדת הרופאים של צבא 'רוסלאנד' (רוסיה), כי בא זמנו לשרת כחייל בצבא הרוסי, ותרב בבית יהודה תאניה ואניה כי ידועה ומפורסמת היתה הסכנה הגדולה (בפרט ברוחניות) לשמש כחייל בצבאם, ביום המיועד נסע לשם הגר"ח בלוויית אביו ה'בית הלוי', ובכל משך נסיעתם למדו יחדיו את דברי 'נפש החיים', בהגיעם לשם הזהירו אביו שלא יסיח דעתו לרגע מ'אין עוד מלבדו', ואכן תיכף ומיד בצאתו מבדיקת הרופא, הודיעו לו הערלים שהוא משוחרר, ללא כל עילה וסיבה.

והשלישית, בימי האימים, כשנכנס צורר היהודים ימש"ו לפולין, ברח מיד הגרי"ז לווארשא, ועל ידי פאספארט (דרכון) מזוייף יצא משם בניסי ניסים, משהתקרב אל עבר הגבול הרוסי, פנה לעברו חייל נאצי, ובשאלות איומות זעק לעבר הגרי"ז ופמלייתו 'תנו את הכסף'... תוך כדי שאגותיו הבחין הנאצי כי חיילים רוסיים מתקרבים וינס על נפשו, ושבה השלווה לשרור במחנם, ועברו בשלום את הגבול. לאחר מכן פנה הגרי"ז אל בני לווייתו והסביר להם פשרן של דברים, כי במשך כל הדרך עד כאן, היתה כל מחשבתו נתונה אך ורק ב'אין עוד מלבדו', ואכן הועילה לנו סגולת 'נפש החיים' לעבור את כל הדרך בתוככי פולין, אך משהגיענו אל הגבול הרוסי נרגעה סערת נפשי כי נראה היה שכבר חלפה הסכנה, הסחתי דעתי לרגע מה'אין עוד מלבדו', ובו ברגע צץ לנגדנו הנאצי ימ"ש... חזרתי מיד להתעמק במחשבת 'אין עוד מלבדו', ותיכף באה הישועה...

ט. מספר הגאון הגדול רבי יצחק שכטר דומ"ץ בקרית צאנז נתניה מה ששמע מהרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע, כי בראשית דרכו של 'כולל ש"ס', בו למדו אברכים מופלגים, בעלי מח ובעלי השגה, כעבור תקופה קצרה התלוננו

באר הפרשה - פרשת בלק

ז

חלק בעוה"ב מ"מ נמנה בין בני ישראל בתורתו הנצחית. כי גדול כוחה של תפילה אפילו מפי רשע טמא כזה, שהיא חייבת לפעול עכ"פ איזה פעולה טובה, ומזה ישא אדם ק"ו בנפשו עד כמה גדולה כחה של תפילה של כל איש ישראל ועד כמה הוא יכול לפעול בהבל פיו.

גדר מזה וגדר מזה - עשיית גדרים וסייגים ובפרט בשמירת עיניים

בפרשתן (כה א), 'וישב ישראל בשיטים' וגו', נוראות מצינו בדברי ה'אור החיים' הק' זי"ע, וז"ל, ק, צריך לדעת מה צורך בהודעת מאמר זה... ונראה לפרש שהכתוב יעיד סיבת הזנות, שהייתה - לפי שיצאו העם לטייל חוץ למחנה ישראל וכו' ושם נכשלו, והוא אומרו וישב ישראל בשטים פירושו במקום שהיו מטיילים בו חוץ למחניהם, ושטים הוא לשון טיולים. כדרך אומרו

והיינו שאין כוחן אלא בפיהם, ומזה נתייראו' - ויגר מואב מפני העם"א.

צא ולמד על כוחה של תפילה ואפילו של גוי, והנה איתא במשנה (סנהדרין י): 'ארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא ואלו הם, בלעם הואג אחיתופל וניחוי', ולכאורה צריך ביאור, מה לרשעי עכו"ם - בלעם הרשע, בין רשעי בני ישראל, האף אמנם שגם אלו רשעים היו, מכל מקום עדיין הפרש והבדל יש ביניהם. וכמו שאמרו (סנהדרין מד.) 'ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא', ואילו הוא טמא גמור כטומאתו של נכרי.

ומבאר הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (פרי צדיק בפרשתן אות ד) דמכיוון שהתפלל וביקש 'תמות נפשי מות ישרים' (כג י), זכה שלאחר מיתתו אף שאין לו

לפניו כי הספק הלימודים והבחינות קשה מידי... משהגיעו הדברים לפני הרבי, נענה ואמר, אכן, הנני דורש מעט יותר מכפי הנראה לאדם שיש בו היכולת ללמוד, כדי שיבינו שהם חייבים להתפלל על ההצלחה בתורה לפני אדון כל, וכשיתפללו על כך כבר יראו שיכולים הרבה יותר.

י. כיוצא בדבר מצינו בהא דכתיב (לעיל כא א) 'וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב' וגו', ופירש רש"י, 'זה עמלק וכו'', ושינה את לשונו לדבר בלשון כנען - כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם והם אינם כנענים', והרי שהכירו העמלקים בכוח הגדול של תפילתם של ישראל, על כן שינו לשונם שלא ידעו שהם 'עמלק' אלא יחשבו שהם כנענים. וכן מצינו במדרש (איכ"ר ה ה) עה"פ 'יגענו ולא הונח לנו' (שם), שנבוכדנאצר הרשע ציווה לנבוזראדן כשהגלה את בני ישראל על נהרות בבל, אלוקיהם של אלו מקבל בעלי תשובה וידו פשוטה לקבל שבים, ובאם יצעקו אליו מיד ישמע אליהם ויצילם מידיך, על כן שמור עליהם שלא יעמדו מהילוכם אפילו רגע אחד, כדי שלא יוכלו להשים על לב ולזעוק אל ה'.

אמור מעתה, אם רשעי אומות העולם כמו בלק ועמלק ונבוכדנאצר ידעו והכירו בכח התפילה של בני ישראל אזי קל וחומר בן בנו של קל וחומר עד כמה אנו צריכים לדעת על הכח הגדול שמסר הקב"ה בידינו, ולדפוק ולזעוק על שערי רחמים עד שיחננו...

יא. ואל יאמר האדם, אין תפילתי חשובה כי אינני מכוון כראוי וכדו' משאר טענות, ויתבונן בפירוש הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (מגן אברהם בפרשתן) 'וירא בלק' - שבלק היה ירא וחרד, 'את כל אשר עשה ישראל לאמורי' - ממה שישיראל עושים ופועלים במאמר פיהם בתורה ותפילה. 'ויגר מואב מפני העם', עם הוא מלשון קרירות - גחלים עוממות, שיראו ופחדו מאד גם מתפילה שהיא 'עמומה' (כשהוא מנסה להתפלל בחמימות כראוי ולא עולה בידו), כי כל תפילה חשובה לפני המקום (כשהאדם עושה ככל אשר ביכולתו). וכמו שאמר אבא מארי בשם הבעש"ט שגם זה האיש המוטרד כל היום בעסקיו כל היום בשווקים וברחובות וכמעט ששוכח שיש בורא עולם, רק בעת שמגיע זמן תפילת מנחה עולה על זכרונו שהגיע זמן תפילה וגונח ונאנח בלבו בהתבוננות היאך שפנה כל היום בהבלי עולם, והוא רץ לסימטא אחת מן הצד ומתפלל מנחה, הגם שאינו יודע כלל מה הוא מדבר, עם כל זה גם זה חשוב ויקר מאד לפני הבורא ב"ה, והאנחה שלו בוקעת רקיעים, ולכן יראו בלק ומואב גם מאנשים האלו, כי רב כוחם מאד (ופשיטא שעל האדם לסדר עצמו בכל עת שיוכל להתפלל כראוי, אלא כאן מדובר כשפשוט שכח מכל מציאותו, מה יעשה וכבר הוא עומד במצב 'דיעבד' כזה).

מעין הדברים פירש הרה"ק רבי שאול ידידה ממאדו"ץ זי"ע (בישא ברכה בפרשתן) את האמור בפרשתן (כג י) 'מי מנה עפר יעקב', ופירש רש"י, אין חשבון במצוות שהם מקיימין בעפר, ונרמז בזה לאותם המצוות שנעשות כאשר הוא שרוי 'בעפר', בטרדות עוה"ז וכיו"ב, והוא מתגבר ומפנה עצמו מכל עסקי העולם לעשות רצון קונו, שאין ערוך וחשיבות למצוות אלו.

באר הפרשה - פרשת בלק

האווה"ח הק' עד כמה יש לו לאדם לשמור עצמו לשהות במקומות השמורים מכל כיעור, ולא יהלך במקומות המסוכנים לעיניים ולקדושת היהודי².

בפרשתן (כב ה), 'הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ'. וביאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ר"ה וכסה) כי הנה כל מדרגותיו של האדם ועליותיו וירידותיו תלויים במידה שהוא שומר את עיניו ממראות אסורות³, כי כל העוצם עיניו מראות ברע מתקדש ומתעלה מעלה מעלה, ועל דרך שנאמר (בראשית לח

יא ח) 'שמו העם' ופירש"י שם, 'אין שייט אלא לשון טיול', וזה סיבת ויחל העם לזנות, עכ"ל.

למדנו מדבריו הק', כי 'סיבת' החטא ותחילת הנפילה היתה ממה שיצאו מחוץ למחנה, שלא נוהרו לשמור על עצמם להיות ב'גבולות' הקודש, ומאחר שיצאו, הגיעו לאן שהגיעו רח"ל... וללמד בא על חובת עשיית גדרים וסייגים המרחיקים את האדם מן העבירה, כי בלא גדר קרוב הוא ליפול ולהיכשל ח"ו⁴, וקל וחומר אם הוא 'פורץ גדר' ח"ו... עוד למדנו מדברי

יב. נוראות אמר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר, שהנה מבואר בגמ' (סנהדרין קו.) כיצד היה החטא בשיטים האמור בסוף פרשתן, שהעמידו למכור כלי פשתן, וכשנכנס ישראל לתוך האוהל הציעו לו יין של עמונים, ומובא בגמ' 'ועדיין לא נאסר יין של נכרים', ולאחר ששתה בער בו יצר הרע, ולא לחינם נזכר בגמ' שבאותה שעה עדיין לא נאסר 'סתם יינם', אלא ללמדנו, כי אם היה כבר נוהג דין זה לא היו שותים ולא היו נופלים לאן שנפלו... וכל חטאם בא להם רק ע"י שלא העמידו גדר לאיסור.

ובזה פי' מה שאמר בלעם 'לכה ארה לי יעקב' שהוא מלשון 'אורה בתאנים' (הוא מלשון לקיטת פירות, כמו בוצר בענבים ומוסק בזיתים), והנה מצינו בתאנים (פאה א ד, שבת סח.) 'שאין לקיטתם כאחת' אלא כאו"א בזמנו, וזה שרמזו בלעם בלבק, הנך רוצה לעקור ולנתק את בני ישראל משורש קדושתם, תדע לך שאין לקיטתו כאחת - לא תוכל לנתקו כאחד, בפעם אחת, אלא תתחיל להורידו מגדר קדושה כאן, ומסייג פלוני לאחמ"כ, ומשם תורידנו מדרגה אחר מדרגה עד לשאול תחתית.

וכבר אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע בלשון הכתוב שבהפטרה (מיכה ו ה) 'מן השטים עד הגלגל', שטים לשון 'שטות', והיינו שמשטות קטנה התגלגלו עד להיכן שנפלו כי עבירה גוררת עבירה.

יג. מעשה בבחור אשר נכנס אל הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע והתאונן בפניו שקשה עליו ההליכה ברחוב וביקש עצה והדרכה, נענה לו ה'לב שמחה' מיניה וביה, אם קשה ללכת אזי באמת אין הולכים... כמי שאומר שאם אינך יכול לשמור על עצמך אסור לו להכניס עצמך למקום סכנה. ושתק זמן מה והוסיף לאמור שאם בדרך הילוכו מהרהר הוא בלימוד אזי הראייה אינה ראייה, שמאחר שמוחו 'תפוס' במחשבת הלימוד הרי אין 'רואה' דברים אחרים ולא נקלטים במוחו, ובפרט שמאחר שעסוק בתורה אזי אין ערך אצלו לדברים מאוסים, וכמו שאין יודע כמה 'חתולים' מסתובבים ברחוב, שאינו מביט עליהם כלל כי אין להם שום חשיבות וערך.

שמעתי מספרים שהגה"ח רבי נטע ציינווירט היה נוהג בכל עת שהוצרך לצאת לרחובה של עיר היה לומד 2 הלכות בשו"ע הרב כדי שיוכל לעיין בהם בלכתו בדרך.

עוד אמר הרה"ק, דאייתא מהקדמונים שמי שנכשל רח"ל בראיות אסורות, עצתו ותיקונו, להרהר מיד בדבר הלכה, ובזה יתקן אשר פגם. ובזה פירש מה שכתב רש"י בסוף פרשתן (כה ז) על מה שנאמר 'וירא פנחס - ראה מעשה ונזכר הלכה', שמאחר שראה מעשה של זמרי וחטא ישראל בשיטים על כן נזכר הלכה בכדי לתקן את אשר עיוות. פעם נתן הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע עצה לבחור ששאל כיצד יוכל לשמור עיניו בהילוכו ברחוב, אמר לו הרבי, לפני צאתך לרחוב תדמה בנפשך כמו שאבדת מטבע של זהב באותה הדרך - מביתך עד מחוז חפצך, וממילא יתורו עיניך כל הדרך אחר המטבע, וכמי שמחפש אחר מטבע שאפילו בטעות לא יגביה עיניו, ותנצל נפשך.

יד. בספר 'מחזה עיניים' (דף ו. טור ב) רמז כן בלשון חז"ל (תענית כד.) 'כלה שענייה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה', ומרמז לכל אדם, אם עיניו יפות כלומר, שמורות כהוגן, הרי זה מורה שכל קומתו שלימה ובכל גופו הנו שמור, ולא יהא צריך בדיקה אחריו.

כתב בספר 'חושב מחשבות' (מבעל משנת חסידים) לפרש בלשון הכתוב (דברים כח לד) 'והיית משוגע ממראה עיניך', כי הרי 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכסה בו רוח שטות' (סוטה ג), וזהו והיית 'משוגע' שתבוא לידי חטא ממראה עיניך ע"י שאינו שומר את עיניו, ורואה מה שאינו צריך לראות.

וקרא לך גודר גדר - שכר המוסף גדרים והמתרחק מן העבירה בפרשתן (כב כד), 'ויעמוד מלאך ה' במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה', ופירש בספר 'חומת אריאל' שתיבת 'במשעול' ראשי תיבות ש'כר מ'צווה ב'האי ע'למא ל'יכא (קידושין לט:), ורומז בזה, שבלעם רצה לקלל את בני ישראל, אך מאחר שידע שלא יוכל להפסידם מ'עולם הבא', על כן בא במענה שאין לתת להם שכר בעולם הזה כיוון ש'שכר מצווה בהאי עלמא ליכא'. הוסיף על זה ב'ערוגת הבושם' (ד"ה ויעמוד) שעל כן העמידו מן השמים את המלאך בין 'גדרות', לתת בזה תשובה על טענת בלעם, כי אף ששכר מצווה בהאי עלמא ליכא, מ"מ עשיית גדרים וסיוגים משתלם שכרם בעולם הזה, ומאחר שמדרכם של בני ישראל לעשות תמיד 'גדר מזה וגדר מזה', על כן בדין הוא שלא יוכל לקללם כי ברוך הוא.

בפרשתן (כג י), 'מי מנה עפר יעקב', איתא במדרש (תנרבי"א, ילק"ש וכן בבבל הטורים) שתיבת עפר מרמזת על בחורי ישראל, מלשון 'עופר האיילים' (שה"ש ה יד) שהוא אייל בחור. הוסיף ע"ז ה'ערוך' (ערוך עפר) בשם מדרש ילמדנו, שבא הכתוב לשבח את בחורי ישראל העומדים במבחר ימיהם בתוקף יצרם ואעפ"כ הינם שומרים את עצמם מן החטא¹¹, מתוך 'יראת

כא) 'איה הקדשה היא בעיניי', 'הקדשה' מלשון קדושה והיא בעיניי 'כי עיקר הקדושה של האדם בשמירת העיניים', ולעומת זאת, המפקיר את עיניו רח"ל יורד עד התהום, ו'היוק ראיה שמים היוק' (מלשון הנמ' ב"ב ג.) וכמו שנאמר בבלעם 'נופל וגלוי עינים' (כד ה), 'ר"ל זאת הנפילה שלו כי היה גלוי עינים שלא שמר בחי' הראות שלו'. וכאשר ראה בלק את בני ישראל 'והנה כסה את עין הארץ' - שמכסים הם את עיניהם מכך התיירא עד מאוד, כי אין ערוך לקדושתם.

וכן פירש הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע במה דכתיב בפרשתן (כד ה) 'נאם שומע אמרי א-ל אשר מחזה ש-ד-י יחזה נופל וגלוי עינים', אפילו אדם גדול ש'שומע אמרי א-ל', ורואה 'מחזה ש-ד-י', אעפ"כ יהא נופל מכל מדריגותיו אם ח"ו יהיה גלוי עיניים - שלא ישמור על עיניו¹⁰.

וזכר מצינו כזאת בדברי חז"ל (ויק"ר כד ו) על מה שאמרה האשה השונמית על אלישע 'הנה נא ידעתי כי איש אלוקים קדוש הוא' (מלכים ב' ד כו), ומנין ידעה שהוא קדוש, 'רבי אַיבון אמר מלמד שלא הביט בה מימיו', ומכאן אמרו 'כל מי שנודר עצמו מן הערוה נקרא קדוש¹⁰', הרי לך, שהכל תלוי בשמירת העיניים, שאם שומר על עיניו נקרא קדוש¹⁰, ואם לאו...

טו. וכדרך שנופל מכל מדרגותיו הרוחניים כך מפסיד ו'נופל' בעניינים גשמיים שהיו עתידים לבוא עליו. פעם נכנס בחור להרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע וקבל בפניו ש'מקובל' פלוני אמר לו שיש עליו הרבה 'עין הרע', אמר לו הרבי, שמע בני לאשר אפרש לך, איתא בגמרא (בי"מ קז:) 'תשעים ותשעה מתים בעין הרע ואחד בדרך כל הארץ', פירוש, תשעים ותשעה (מתוך מאה) מתו על דבר אשר לא שמרו על העיניים כראוי...

פעם נכנס חסיד אחד אל הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע בפורים, ושאלו הרבי מה מלאכתו, השיב הלה שהוא מלמד את מלאכת הכתיבה לתינוקות של בית רבן, נענה הרה"ק דכתיב במגילת אסתר (ח ה) 'כתבו על היהודים כטוב בעיניכם', כלומר, תלמדו את הילדים שהעיניים יהיו טובות ושמורות...

טז. וכבר אמרו לפרש בדברי בלעם 'אלוקיהם של אלו שונא זימה' (סנהדרין קו), שלכאורה הוא יתור לשון, והיה לו לומר 'אלוקיהם שונא זימה', מדוע האריך ואמר 'של אלו'. אלא, ביאור הדברים - הרי הוא אלוקיהם, של אלו השונאים את הזימה, כי מי ששונא את התיעוב, אומר הקב"ה אני הוא אלוקיו, וכמו שאיתא ב'ירושלמי' (ברכות א ה) אמר הקב"ה - אם אתה נותן לי את לבך ועיניך, הריני יודע שאתה שלי, ומי פתי לא ירצה להיות נמנה על 'אנשיו' של הבורא...

יז. כה רימז הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (כללי דאורייתא) בלישנא דקרא (שמואל א' טז ז) האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב, כי הנה 'לבב' ר"ת לחם בגד בית, הן הן כל צרכיו של אדם, ור"ל אם האדם יראה לשמור על העינים אזי ה' יראה וידאג לו לכל צרכיו, ו'אין מחסור ליראיו'...

יח. בדרך הרמז פירש הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע ('מאורן של ישראל' פורים אות א) בהא דאיתא בגמ' (מגילה טז.) שכאשר הגיע המן להרכיב את מרדכי היהודי ברחוב העיר ראה אותו כשהוא מלמד הלכות קמיצה, אמר המן 'אתא מלי קומצי קמחא דיכחו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי', כי מרדכי חשש שנגמר דינו למיתה על ידי המן, לכן

באר הפרשה - פרשת בלק

שמים' שבלבבם, וכל הנהגתם בקדושה וטהרה^ט. זאת של עפר יעקב של בחורי ישראל הכובשים את יצרם מי מנה - מי יוכל למנות חשיבותם וגדולתם (ושכרם) ומתגברים על תאוות ליבם^ז.

מיהר להנחיל לבני ישראל לדורות עולם את יסוד היהדות, ומה לימד אותם, הלכות קמיצה, שעניינה הוא שהכהן מכניס את כף ידו לתוך הכלי המלא סולת וקומץ משם מלוא קומצו, והוא העולה לזכרון לפני ה', ללמדנו כי מה שאדם 'קומץ' ואינו נראה מבחוץ הוא עיקר הנחת רוח לפני המקום, וזה כלל גדול בכל עבודת השי"ת, כי כשאדם קומץ ועוצם עיניו מראות ברע, ואין איש יודע אלא רק הקב"ה לבדו, או כשקומץ וסוגר את פיו מלדבר ברע ורק השי"ת הוא היודע ועד כמה 'מסירות נפש' השקיע וכמה נתייגע לכבוש את יצרו, באותה שעה עולה 'הקומץ' לנחת רוח לפניו שאמר ונעשה רצונו. ועל כך אמר המן מלי קומצי דיכחו דחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי, כי שבירת היצר בדברים שנפשו של אדם מחמדתם היא זוחה כל שאר קטרוגי היצר.

יט. סיפר הרה"ח רבי חונה אדמקר זצ"ל שפעם טייל בעיר תל אביב יחד עם רבו הרה"ק ה'אמרי חיים' מוויז'ניץ זי"ע, לפתע עצר ה'אמרי חיים' ודפק במקלו על איזה בית, ואמר לו, לך נא ראה מי הוא הדר בבית זה, הלך רבי חונה לראות, בדרך חזירתו סיפר כי הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע דר שם. נענה ה'אמרי חיים' ואמר 'מה טובו אהלך יעקב' שני פירושים יש לה לתיבת אהל, מלשון אהל ודירה, עוד אפשר לבארו מלשון מור ואהלות - בשמים שיש בהם ריח טוב, וכלשון הכתוב (שם ו) 'כאהלים נטע ה', וכלומר שבית שהוא קדוש הרי עולה ממנו ריח קדושה.

סיפר הגה"ח רבי אליהו ראטה ז"ל, כי באחד מנדודיו של ה'אור החיים' הק' הגיע לעיירה שלא היו לו בה מכרים, משאל אודות 'אכסניה' עבורו שלחוהו בני העיר לבית פלוני אשר תושביו אנשים פשוטים אלא שהם מצוינים בהכנסת אורחים, ויהי בהיותו באותו בית, הכיר ה'אור החיים' שקדושה מיוחדת שורה על בני הבית, ואפילו קורות הבית נסוכים בחן מיוחד (אף שלא היה בהם לא פאר ולא הדר). חשב ה'אור החיים' שמא צדיקים נסתרים לפניו, אך משתהה על קנקנם ראה שאין כאן לא 'צדיק' ולא 'נסתר', מכיוון שכן, גברה פליאתו 'קדושה' זו על שום מה היא, החל ה'אור החיים' לחקור אותם האם הם זהירים באחת ממצות התורה באופן מיוחד, או שמא נסיון גדול בא לידם ועמדו בו בגבורה, ולא העלה מאומה בידו.

עד ששמע מהם כ'מסיחים לפי תומם' עובדא הקשורה ב'הכנסת אורחים' שלהם, כי פעם אחת נודמן לביתם אדם זקן וכבדוהו מאוד כפי הראוי, ומאז היה בא לביתם מזמן לזמן להיות 'אורחם', הלה היה נוהג בהם בכבוד ומעניק מתנות לכל המשפחה. באחת הפעמים, פנה הזקן ואמר להם, רואה אנכי שהנכם מקפידים לברך ברכת המזון בקול רם, לדעתי לא טוב הדבר אשר אתם עושים, שהרי הקב"ה 'עונה לחש' ולשם מה עליכם לזעוק ולצעוק את ברכותיכם, זאת ועוד, מי יודע אם אין האורחים מתביישים בראותם שאינם 'מחמירים' כמותכם, בני המשפחה נבוכו מתוכחתו, סברו וקיבלו. משראה הזקן שהם שומעים בקולו, הוציא מאמתחתו מתנות נוספות וחילק להם.

לאחר זמן מה הופיע הזקן, כדרכו מפקידה לפקידה, ואף הפעם הביא עמו מתנות. בליל שבת קודש כששבו מבית הכנסת והחלו לזמר 'שלום עליכם' בקול רם, גער בהם הזקן והזכיר להם את 'שיטתו' מפעם הקודמת, שהקב"ה שומע אף אם לא יזעקו בקול רעש גדול כל כך... והם שתקו וקיבלו את דבריו.

בפעם הבאה בא הזקן בערב פסח, וכששמח בעל הבית לקראתו והזמינו להיות אורחו התנה הזקן ואמר, אבוא לביתך בתנאי שאת 'ההגדה' יאמרו בהשקט ולא ברעש גדול, א"ל בעה"ב, לזה לא אסכים עד שאשאל את בני ביתי. נכנס ונמלך בדעתה, והיא השיבה לו, שתקתי כשעקר הלה 'ברכת המזון' מפיהם של ילדינו, מחלתי כשהשתיק את זמרת 'שלום עליכם' ממעוננו. אבל את הלילה הקדוש הזה לא אתן לו בשום אופן... ואעפ"י שאנחנו מהדרים אחר אורחים, מ"מ את הגבול הזה לא נעבור. מששמע הזקן את דבריה כעס וגער בהם - לחינם הענקתי לכם כל ה'מתנות' שנתתי לכם עד הלום, בראותי כעת שאינכם שומעים בקולי. נבהל האיש, כי היו אלו מתנות יקרות וכעת חשש שהזקן יבקש שיחזירם לו. אך היא אמרה לבעלה, מהר קח את כל מתנותיו והחזירם לו בטרם יתקדש החג. אין לי כל חפץ בהן, כשם שאין לי חפץ בו ובתוכחתו הפסולה. נענה ה'אור החיים' ואמר בהתרגשות, עתה ידעתי מהי ה'קדושה' החופפת עליכם ועל ביתכם, כי היה זה הס"מ שביקש לצנן את האמבטי... ולעקור את התמימות מבייתכם... כ. ואין כל מלאך ובריה יכולים לשער גודל השכר שיקבל האדם על כל 'מסירת נפש' בהתגברו על רצונותיו ותאוותיו, וכפי שאמר ה'בית אברהם' זי"ע בשם ה'ספר חרדים' על הפסוק בפרשתן (כג כג) 'כעת יאמר ליעקב ולישראל מה

אלא מבאר ה'שפתי צדיק', כי אדרבה, כהיום הננו במדרגה גבוהה יותר, כי דייקא עתה מתקבל לנחת רוח כל נדנוד עבודת קודש ביתר שאת משהיה בזמן שביהמ"ק קיים. ולא עוד אלא שכל כוונת המשכן היה שיעלה לנו בנקל לזכות לבחינת ישראל, ואם כן כהיום שרבו הנסיונות וכל מעט עבודת ה' עולה בקושי רב - הרי אנו בבחינת ישראל ע"י ההתגברות, ואדרבה אותה העבודה שבזמן בית המקדש היא בדרגא פחותה יותר ובבחי' יעקב לעומת חשיבות העבודה בדורות האחרונים^{כא}.

בפרשתן (כה ג), 'ויצמד ישראל לבעל פעור', ובכתבי הקודש נאמר (יהושע כב יז) 'עוון פעור אשר

כי עצום הוא - חשיבות העבודה בדור אחרון וחשיבותה הגדולה אצל השי"ת

בפרשתן (כד ה), 'מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל', וברש"י, מה טובו אוהליך יעקב בזמן שבית המקדש היה קיים, ומשכנותיך ישראל היינו לאחר החורבן. הקשה הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (אות מו) דלכאורה היה לו לומר להיפך, שהרי השם 'ישראל' מורה שהם עומדים במדרגה גבוהה, ואילו 'יעקב' מורה על דרגה פחותה יותר, ואם כן היה לו לומר 'אוהליך ישראל', כי בזמן 'אהלך' כלומר כשביהמ"ק קיים נקראים בשם ישראל, ואילו ב'משכנותיך' היה לו לומר 'יעקב', כי אחר החורבן הרי אנו בשפל המצב בסתר המדריוגה.

פעל א-ל' שהם מתפלאים איך ברגעא חדא מצליח בשר ודם בעוה"ז להעפיל ולהגיע עד לכסא הכבוד, אך הקב"ה עונה להם - 'א-ל', סוד הוא ביני ובין בני ישראל, כי רק הוא יתב"ש יודע צפונות לב האדם ונסיונותיו, וכמה יגיעה עלה לו להתגבר על טבעו.

ואין הדברים אמורים דייקא בעניין השכר הצפון לעולם הבא, אלא גם בעולם הזה הקב"ה משלם שכר טוב ליראיו. ומפורש כן בדברי הגר"א (משלי יג יט) בכתוב 'תַאֲוָה נְהִיָה תַעֲרַב לְנַפְשׁוֹ, וז"ל. נהיה הוא לשון נשבר והוא מלשון 'הָהָה עַל הָהָה' וגו' (יחזקאל ז כו), כלומר התאוה כאשר היא נשברת אח"כ היא תערב לנפש אף שבשעה שהייתה תאוותו מתגברת עליו והוא שובר אותה הוא מצטער מ"מ אח"כ היא תערב לנפש ונהנה מזה מאוד. ואמר לשון 'נהיה' כי כאשר האדם שובר תאוותו ורצונו מפני כבוד ה' בכדי לעשות רצונו הקב"ה עושה רצונו, כמו שאמרו (אבות ב ד) בטל רצונך מפני רצונך וכו', ולכן כתיב נהיה כלומר כאשר ישבר תאוותו 'תאוותו נהיה' - שהקב"ה יעשה רצונו. והדברים מפורשים במהרש"א (קידושין מ. וז"ל, אבל פירוש הכתוב, שהצדיקים הם עושי דברו של הקב"ה, על ידי כוחם וכבישת יצרם ואז הקב"ה גוזר לשמוע לו בקול דברו, כינוי דברו על הצדיק, דהיינו לשמוע תפילתו ולעשות לו נס להצילו מהמזיקים וכו', ולהצילו משאר כל דבר צרה. עכ"ל.

כא. נוראות כתב הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (ידי ישראל, חוקת), על הפסוק בריש פרשת חוקת, זאת חוקת התורה, וברש"י 'לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצווה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חוקה. והנה, חק הוא לשון מזוני, כמו שנאמר (משלי ל ח) 'הטריפני לחם חוקי', ואמרו חז"ל (זוהר חדש ח"ג ז): 'ישראל מפרנסין לאביהן שבשמים', ומזונו של הקב"ה כביכול - הוא התורה והמצוות והיינו כשהוא בא להם בקושי, בטרדות ונסיונות, וזהו לפי שהשטן ואוה"ע מונין את ישראל - שהשטן מביא עליהם טרדות ונסיונות שונים ומשונים - חדשים לבקרים עם רעיונות חדשים שלא שערום אבותינו, ובנ"י מתגברין עליו ועל נסיונותיו ועובדים את ה' בכל לב ונפש, זהו כביכול מזונותיו של הקב"ה - 'לפיכך כתב בה חוקה'.

הוסיף על זה ב'הגהות' שם (מתוך הגהות דבר"י פר' קדושים) בשם זקינו הרה"ק מקאזמיר זי"ע כי כלל זה שהזכרנו - 'ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים' הוא עד עצם היום הזה אף בדור שפל כמונו, ומי שאומר שהיום אינו כן חס ושלום - הוא שוטה, כי צריך לידע שאנו קיום ה'חנות' של השי"ת, ובימים הקדמונים היה לו חנות גדול, והיה סוחר גדול, והיה לו פרנסה בריווח כביכול (והיינו בזמן שביהמ"ק היה קיים, והיה כהן בעבודתו ולוי בדוכנו, ואף לאחמ"כ עדיין היה העולם מלא בצדיקים), אבל גם היום אנחנו נותנים לו פרנסה, כי אם לא כן ממי הוא מתפרנס, וכי מבני ישמעאל ובני עשיו. רק העיקר לידע אז מען גיט איהם היינט גאר ווינציג צו לייזען (פי', שכהיום נותנים לו 'רווחים' קטנים מאד), אבל באמת גם היום אנו נותנים לו פרנסה - כי בשמים שוקלין לפי ערך הנשמה, לפי ערך הגלות, ולפי ערך הטרדה. אמור מעתה, כשנבוא לחשב באיזה גלות וטרדה אנו שרויים בה אז נבין עד כמה עולה חשיבותנו למעלה לאין ערוך כלל וכלל, שכאשר ה'רווחים' מועטים הרי יש לכל פרוטה ופרוטה חיבה עזה ויתירה, כי הם מחיים את נפשו, וכך כביכול פרנסתו של הקב"ה היא רק מאותם 'פרוטות' שלנו...

באר הפרשה - פרשת בלק

לעלות אל ראש הפסגה, ומוזה 'לא המהרנו עד היום הזה', מאפיקורסות הלז עדיין לא הטהרנו^{כב}.

אלא זה כלל ראשון בעבודת האדם, שיחשיב את עצמו, וידע כי כביכול הקב"ה יושב ומצפה שיעבוד אותו^{כג}, ואז יהא בכוחו להתגבר על כל הנסיונות. ואין מקום ל'ענוה' כלל, אלא יתחזק בגאוה דקדושה, וכמו שכתב היעב"ץ (בהקדמה לסידורו, סולם בית א-ל חווק ב עין א) וז"ל, ומאחר שכל תכלית האדם ללכת בדרכי ה' ולדבקה בו גם בזה ידמה לעליון, מה הוא הבורא ית' גאה גאות לבש וכו' כך אנו עם היותו שוכני בתי חומר יש לנו לילך אחר מידותיו ית' וכו'.

לא ראה עמל - עבודת ה' מתוך הרגשת תענוג ואושר
בפרשתן (כג כא), 'ולא ראה עמל בישראל', ופירש האור החיים הק' זי"ע^{כד} בהאי לישנא קדישא, גם נתכוון לומר, שהצדיקים הגם שעושים מצות וכל עסקם בתורה אינם מרגישים שיש להם עמל, על דרך

לא המהרנו עד היום הזה, ומבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (פנחס, ד"ה ענין פעור) כי דרך עבודתה הייתה להראות לאדם פחיתותו (כמבואר סנהדרין סד), ועי"ז להוריד את ערכו בעיניו עד לעפר, שיחשוב שאינו מן הראוי שפחות כמותו יעבוד את ה' הגדול והנורא, ודבר זה הינו המפריע הגדול ביותר לאדם בעבודת ה', כי על ידי שאינו מכיר ברום ערך חשיבות נשמתו הקדושה, ומחשב שאינו שווה כלום, עי"ז הוא נופל לתהום^{כז}.

ולבן אצל העבודה זרה המאוסה הזאת כתוב (תהלים קו כח) 'זיצמדו לבעל פעור' שבני ישראל נצמדו אליה בקירבה גדולה ועצומה, אך לענין קירבתם אל אבינו שבשמים אין כתוב כי אם 'ואתם הדבקים בה' אלוקיכם' (דברים ד), ודביקות היא קירבה פחותה מ'הצמדות' (סנהדרין סד. עיי"ש), כי המונע מבני ישראל ומרפה את קרבתם אל א-ל אלוקי הרוחות הוא מה שהם נצמדים לבעל פעור דהיינו שסוברים שאין ערכם שווה כל כך, והיא היא העי"ז הגרועה והמאוסה ביותר המונעת מהאדם

כב. וכך פירש הרה"ק המגיד מקאז'ניץ זי"ע (עבודת ישראל אבות א ט"ז) במה שאמרו 'עשה לך רב', שהוא מלשון גדולה כמו 'רב לכם בני לוי' (טז ז), שצריך האדם להגדיל את עצמו בענין זה, ולהחשיב את עצמו בעבודתו.

כג. בפרשתן (כד א), 'וירא בלעם כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל וגו' וישת אל המדבר פניו, וברש"י, 'אזכיר עוונותיהם והקללה תחול על הזכרת עוונותיהם', על כן השים פניו כנגד המדבר להזכיר החטא שעשו במדבר. וכן מצינו בכל הפרשה שניסה להיתלות בחטא זה או אחר, אלא שלא עלתה בידו כי 'לא הביט און ביעקב'. אמור מעתה, שאם ח"ו הייתה נקודת רע בישראל היה בידי הקללה כח לחול עליהם, מכאן נלמד שאם יש באדם 'נקודה טובה' בוודאי תחול עליה הברכה, וממנה יכול יהודי להתחדש כנשר נעוריו, שהרי מידה טובה מרובה, ומכאן ההוראה למעשה לכל אחד למצוא בעצמו חלק טוב, ומכוחו ישוב לצמוח מחדש.

מעין הדברים אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע בלשון הכתוב שבהפטרה (מיכה ו ה) 'מן השטים עד הגלגל', שטים לשון 'שטות', והיינו שמשטות קטנה התגלגלו עד להיכן שנפלו כי עבירה גוררת עבירה, ומעתה קל וחומר שמפעולה טובה אחת ומעשיית מצוה ניתן להתחזק ולעלות מעלות רמות כי מצוה גוררת מצוה.

כד. אף אם 'תכבד עליו העבודה', יזכור ממה ששנו חכמים (אבות ה ו) שעשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואחד מהם הוא 'פי האתון', שכל תכליתו היתה למנוע מבלעם לילך לקלל את ישראל, ומכאן למדנו שכבר מששת ימי בראשית הוכן סיוע ועזר אלוקי בכדי שיוכל לעמוד כנגד יצרו הרע, ואם לבלעם הרשע כן, קל וחומר בן בנו של קל וחומר כמה דרכי עזרה והצלה מוכנים עבור כל יהודי ויהודי.

ואל תאמר חלוש אנכי ואין בי כח להתחזק, אלא הט אזנך למה שאמר הרה"ק ה'חווה מלובלין' זי"ע (זאת זכרון) בשם הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע לפרש בלשון הכתוב בפרשתן (כג כד) 'הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא', שהנה גבורת ה'ארי' שהוא זכר יתירה היא מגבורת ה'לביא', ומעתה יש לומר כי זה שאינו חזק כ"כ ואעפ"כ קם ומתחזק כ'לביא' אזי מן השמים יוסיפו לו כוחות הרבה עד שיתנשא כ'ארי', שהבא לטהר מסייעין לו.

כה. אגב דאדכרינן שמיה קדישא של האור החיים הק' זי"ע נביא כאן מילין יקירין בסגולת הלימוד בספר האוה"ח הק' לרגל יומא דהילולא קדישא דיליה שיחול ביום שלישי ט"ו תמוז, וכנודע מאז ומקדם שהוא מועיל לכל הענינים, ברוחניות ובגשמיות, בבני חיי ומזוני רויחי, וכן יהי רצון שזכותו הגדולה תעמוד לכל בית ישראל להיושע בכל מילי דמיטב.

באר הפרשה - פרשת בלק

ג

ברוח - כשהזכירו בפני הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זי"ע בחור שהחל לרדת מדרך הישר ל"ע, היה מורה ללמוד עמו בספר ה'אור החיים' (כל קטע בספר הקדוש, ולא דווקא בענייני מוסר).

מי לנו גדול מהגאון רבי מאיר אריק זצוק"ל שקבע בכל שבוע ללמוד את פירושו של ה'אור החיים' על הפרשה מרישא ועד גמירא, והעיד על עצמו שבפעם הראשונה שגמר ללמוד את דברי ה'אור החיים' מידי שבוע בשבוע הרגיש שנהפך ל'איש אחר' (הובא בהמאיר לעולם עמוד נג).

ב'בני' - סיפר הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל רבה של קוממיות, שבהלוותו של הגה"צ רבי דוד שפארבער מבראשוב זצ"ל בעל ה'אפרקסתא דעניא', התלווה אל הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע, ובדרך הילוכו סיפר לרבי, שהמנוח לא היו לו רבות בשנים זרע של קיימא, ובצר לו פנה אל רבו הרה"ק ה'אמרי יוסף' מספינקא זי"ע, ויורה הרה"ק ללמוד איזה קטע מסויים בספה"ק אור החיים כסגולה לזרע של קיימא, ואכן במשך זמן קיים את אשר נצטווה עד שנושע, ובערוב ימיו נאבד מזכרונו איזה קטע ציווה ה'אמרי יוסף' ללמוד, ואינו מצליח להיזכר. נענה הלב שמחה ואמר, באמת, כל קטע וקטע בספר קדוש זה מסוגל לבנים, אחר של'אור החיים' בעצמו לא היו צאצאים והכניס את כל כח המוליד שלו בספרו זה, על כן מסוגל הספר לפעול בנים עוסקים בתורה ובמצוות (וכע"ז איתא באמרי פנחס מהרה"ק מקאריץ זי"ע).

הגה"צ רבי הלל שלעזינגער זצ"ל ל"ע לא נתברך בפרי בטן זמן רב אחר נישואיו, והלך לדרוש ברופא גדול ומלומד ביותר. אמר לו הרופא, רבי יהודי, כאשר יצמחו עשבים על כף ידי יהיו לך ילדים, כאומר לו התייאש נא, וחבל על הכוחות שהינכם משקיעים בזה, כי תמו כל הסיכויים, רבי הלל לא התמהמה ושם פעמיו מיד אל ציונו של ה'אור החיים' הקדוש אשר בשיפולי הר הזיתים, ושם קיבל על עצמו בדמעות שלישי ללמוד בכל שבוע מספרו הבהיר, וראה זה פלא - כעבור שנה חבק בין זרועותיו את בתו הבכורה, וזכה להקים דור ישרים מבורך בחתנין רבנן, אחד מהם היה הגה"צ רבי משה הלבערשטאם זצ"ל חבר ה'בד"ץ העדה החרדית בעיר הקודש, וכן הגאון הגדול ר' סנדר פריינד זצ"ל והגאון הגדול ר' משה נחום שפירא זצ"ל.

בהיות בתו הרבנית הלבערשטאם כבת תשע פשטה אז בעיה"ק ירושלים מחלת ה'דיפטעריא', מחלה זו רבים חללים הפילה, ובכיתתה עצמה הלכו אז לעולמם ג' מחברותיה, ויהי היום וביקרה הילדה אצל הרופא מסיבת הצטננות, ובבדיקת הרופא הבחין בה סימני ה'דיפטעריא' ל"ע, וגמר בנפשו בלא אומר ודברים להכניסה כך - ללא שום הכנה, אל חדר הניתוח ע"מ לנתחה ולנסות להצילה מלהבה של מגיפה זו. באותו זמן רץ אביה ר' הלל לשיבתו של המהרי"ץ דושינסקיא זצוק"ל להזכירה לפניו לטובה ולברכה (והמהרי"ץ שהיה באמצע מסירת שיעור לתלמידים הפסיק השיעור ואמר תהילים עם תלמידיו - דבר אשר לא עשה מעולם, ורק כאן יצא מגדרו לגודל סכנת חייה ופיקוח נפשה). כן הבטיח ר' הלל שכשיעזור ה' ותקום ממיטת חוליה ותתהלך בחוץ שלא על משענתה, יביא את בתו להדליק נר בביהכ"ס של ה'אור החיים' הק' אשר ניצב ב'עיר העתיקה' (ענין זה של הדלקת הנר בביהכ"ס של ה'אור החיים' הק' היה ידוע בירושלים כסגולה נפלאה לכל הישועות), וכמו כן ידליק הוא בעצמו נר בכל עש"ק קודם כניסת השבת לטובת נשמת ה'אור החיים' הק'. ואכן, אחר הניתוח קמה הבת ושבה לבריאותה ואיתנה הראשון. פשיטא ואין צריך לומר שקיימו את ההבטחה הנ"ל.

ב'חיי' - ידוע מה שנכתב ב'אמרי פנחס' (שער התורה קל"ג) פעם אחת חלה בנו של הרב ז"ל, וקיבל על עצמו ללמוד בכל יום דף מ'אור החיים' בחומשים הגדולים דק' שקלאב.

וכה אמר הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין שהלימוד בספר אור החיים הק' הוא סגולה להנצל ממחלות זמננו (ומי יאמר שסגולה זו אינה נצרכת...)

מעשה שהיה בשנת תשע"ג, בראש ישיבה חשוב בארץ הקודש, שאיבד את ראייתו, משפנה אל חכמי הרפואה אמרו לו שמאור עיניו כבר לא ישוב אליו לעולמים, ביום ההילולא של האור החיים הקדוש, ביקש מתלמידיו שיעלוהו על הציון הקדוש, ואכן עשה את כל הדרך הקשה מאד (למי שחשכו עיניו בהר הזיתים) עדי הגיעו לציון הקדוש, שם קיבל על עצמו ללמוד בכל יום ויום מהספר הקדוש, ויהי לאחר כמה ימים שב להיבדק בבית החולים, וראה זה פלא, הרופא ראה במוחו שהחלק שבמוח הממונה על הראיה חזר לפעול כראוי, וממילא כדאי לערוך לו ניתוח להחזיר ראייתו, וכך הוה - הלה רואה היום בעיניו... זהו סיפור אחד מני אלפי אלפים.

שמעו נא רבותי למעשה נורא המראה לנו כוחה של 'קבלה' טובה, ובייחוד בזכות שיעור יומי בספר 'אור החיים' הקדוש, כפי ששמענו מבעל המעשה, מה שאירע לפני כמה שנים עם אחיו, אברך חשוב משכמו ומעלה מתמיד מופלא, בחודש תמוז שנת תשע"ט נחלשה ראייתו ל"ע בשתי עיניו באופן נורא מאד, עד שבעת הלימוד בכולל

באר הפרשה - פרשת בלק

אומרו (תהלים עג טז) 'עמל היא בעיני', אלא אדרבא חידוש נפלא כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לך באדם המרויח וכאדם המשתעשע בשעשועים לרוב לך ד"ה ויאמר ה') במה שאמר בלעם 'מה טובו חשקם בתורה, עב"ל'. אהליך יעקב משכנותיך ישראל' (כר ה), ונודע שהיה

הוצרך לשבת כשהגמרא צמודה לעיניו, (לאחר זמן גרע מצבו וכבר הוכרח ללמוד עם מגדלת אלקטרונית מיוחדת - עלעקטרישע פארגרעסערונג גלאז, ובשבת בלית ברירה אמר רק תהילים). והחל להתרוצץ מרופא לרופא, הללו גילו שיש לו קטרקט (cataract) בשתי עיניו, אבל חששו מלטפל בזה, כי היה לו גם בצקת (swelling), ולטענתם הוצרך לחקור בבדיקות מקיפות לדעת מה זה ומה מקורו. בני המשפחה כולה הזעיקו את כל ה'עסקנים' ואת כל בתי החולים, הן כאן בארה"ק וגם בחו"ל, וכולם 'פה אחד' - האברך חלה במחלה נדירה שאין להם כל דרך לתקן ח"ו, רק זאת יש בידם לפעול שעכ"פ לא יתקלקל יותר, ע"י דיאטות וויטמינים (vitamins) שונים.

ויהי מקץ שנתיים ימים, ביום ט"ו לחודש תמוז תשפ"א יומא דהילולא של ה'אור החיים' הקדוש, ישב אחיו - 'מספר העובדא' בסעודת הילולא לכבוד האור החיים, ונזכר שהיום יום הולדתו של אחיו הנ"ל (אשר גם נקרא בשם 'חיים' כבעל הילולא), וחשב שבוודאי יהיה לו האור החיים למליץ יושר לרפואה, על כן קיבל על עצמו ללמוד בכל יום בספר אור החיים הקדוש, אבל היצר הערים עליו קשיים, ולא קיים ממש את הקבלה, בהגיע ארבעים יום לפני ר"ה (כ' מנ"א) החליט למסור 'שיעור' יומי בספר אור החיים בקו טלפון של בני המשפחה, וכך עמד היטב בקיום הקבלה (כי אם שכח ביום אחד למסור השיעור הזכירוהו כל בני המשפחה אודות השיעור).

הלה ממשיך לספר, כמובן שהיצר הרע התערב לקראת סוף הארבעים יום, הקו התחיל לעשות בעיות משונות (לדוגמא, שאי אפשר היה לדבר או לשמוע יותר מחצי דקה וכו'), אבל הוא החליט להלחם אתו ופתח קו חדש מיוחד ללימוד אור החיים, והחליט להמשיך בלימוד השיעור יותר מארבעים יום ללא קצבת זמן.

וכאן הוא בא לפרט מהותו של נס, כי באמצע אלול (לקראת סוף מ' יום הראשונים) החלו לראות קצת שינויים לטובה בבדיקות הדם, כמו"כ בסוף חודש תשרי בחסדי ד' הוחלט ע"י מנהל מחלקת עיניים ביה"ח לעשות הניתוח קטרקט מתוך תקווה שאולי תחול הטבה במצב הראיה, הגם שבמשך שנתיים לא רצו להחליט על צעד כזה,

ביום י"ד כסלו תשפ"ב (- יומיים אחר יומא דהילולא של הרה"ק ה'ב' עין' זי"ע שבו נתנו 'תיקון' וערכו סעודת הילולא לרפואתו) ישבו עסקני המשפחה עם המנתח בטרם הניתוח, והלה הראה להם 2 צילומים, א. הצילום מלפני חודש וחצי (סוף תשרי כנ"ל), ב. הצילום שערך עכשיו, בה נראה שהבצקת נעלמה כמעט לגמרי, ויהי לפלא... ואף הרופא הגדול אמר שאינו יכול להסביר פשר הדבר, והראה באצבעו כלפי מעלה...

ואכן בנר ג' דחנוכה ערכו את הניתוח להסיר את הקטרקט, ולמחרת הורידו לו את התחבושת, ונתקיים בו בחוש 'ברוך פוקח עיוורים', אם עד אותו היום לא הועילו לו 'בתי עיניים' (משקפיים) הרי מעכשיו אינו צריך להם...

וראו בעיניהם, איך ש'כל' הרופאים והפרופסורים בארץ הקודש ובחוץ לארץ אומרים פה אחד אין מה לעשות ובמה לעזור לו, לעומתם יש 'אחד יחיד ומיוחד' אשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו. וגם כשהמצב נראה לאחרי יאוש הרי אב לנו בשמים ממעל...

ולסימנא מילתא, בדקו ומצאו שהגיעו למניין 130 שיעורים בספר הק' אור החיים (מארבעים יום קודם ר"ה), והוא גימטריא עין, ולכן קיבלו על עצמם ללמוד עוד 130 ימים להודות ולהלל ולזכות לישועת ה' בשלמות גם בעין השנייה. אכן בחודש אדר א', ביום השיעור מספר 212 כמנין 'רואה' (וכמנין 'אורה') הזמינו אותו לניתוח על העין השנייה ובחסדי ד' ליהודים היתה אורה ושמחה, והוא מהלך היום כאחד האדם.

ו'במזוני' - כה היה מעשה שהייתי עד לו, שנסעו קבוצת אברכים על ציונו הקדוש ביום מן הימים, ושם דיברו אודות הסגולה לקבל ע"ע להגות בספרו הקדוש, שע"ז ניתן לפעול ישועות גדולות ונצורות עד אין חקר, למחרת היום התקשר אחד האברכים שהיה שם, וסיפר שהוא 'מוכר ספרים', ולאחרונה נשאר בידו מאות ספרים שלא מצא להם קונים ונגרם לו הפסד ממון רב, ובין הספרים היו גם מאתיים וחמישים ספרי 'אור החיים הקדוש', אתמול בלילה קיבל הלה על עצמו ללמוד בקביעות בספר הקדוש, והיום בבוקרו של יום פנה אליו סוחר ספרים שצריך הוא לספרים רבים, וראשונה הוא נצרך לכמאתיים וחמישים ספרי אור החיים הקדוש הנ"ל.

כו. נודע בשערים מה שאמר המגיד מדובנא לבאר מה שנאמר (ישעיה מג כב) 'ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל', במשל למה הדבר דומה, לעשיר שהגיע לעיר הגדולה לצורך עסקיו, בדרכו נשא עמו חבילה אחת בה

לפי דעתו השפלה אין לך קללה גדולה מזו, אך ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה, שהקב"ה שינה טבעם של בני ישראל מטבע אומות העולם, אשר להם חומר גם ועבור והינם רודפים אחר הנאות פחותות ומאוסות, אכן בני ישראל טבעם נוטה לטוב, והטובה הגדולה ביותר ואושר החיים הוא להיות מיושבי בית המדרש, ולעשות רצונו יתברך בלבב שלם^{כז}, ואהליך יעקב הינם מה טובו ולא להיפך ח"ו^{כח}...

ברעתו של בלעם לקללם אלא ש'ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה' (דברים נג ו), וכמו שאמרו חז"ל (סנהדרין קה:): מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבבו, וכפשוטו אמרו חז"ל שם 'ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות', והפך הקב"ה שיאמר 'מה טובו' וגו', אכן ה'תפארת שלמה' מבאר עוד, שבלעם רצה לקללם שישבו באהלי תורה, בבתי כנסיות ובבתי מדרשות... ולא ישיגו תאוות עוה"ז, כי

הניח את כספו ושאר כליו, כאשר הגיע למחוז חפצו פנה לעבר האכסניא והשאיר חבילתו בידי נער משרת שישאנה ויביאנה לחדרו, שהרי אין זה לפי כבודו לטרוח בנשיאת משאות, אחר כמה דקות הקיש ה'סבל' על הדלת והכניס את החבילה כשפניו אדומות ונוטף נהרות נהרות זיעה לגודל הטרחה ונשיאת המשא. מיד החל העשיר לזעוק לא את חבילתי הבאת הנה - מדוע החלפת וגנבת את חבילתי... אמר לו הנער כשהוא פגוע קשות, וכי לא די שאינך מכיר לי טובה על עבודתי הקשה עוד תוסיף להעליל עלי עלילות שווא שגנב אנוכי, והלא עדיין לא פתחת את החבילה ולא ראית מה נעשה בה. השיב לו הגביר, אדרבה היא הנותנת, בראותי את גודל הטרחה שהנך מתאמץ מיד הבנתי שאין בידיך את החבילה הנכונה, שהרי באמתחתי היו כסף וזהב ויהלומים, ששווים מרובה ומשאם קל... כיו"ב הוכיח הקב"ה את ישראל 'ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל', שהתורה והמצוות אינם מכבידים על המקיימים אותם, ואם יגעת בי ישראל - שקשה עליכם העבודה וקיום המצוות שמע מינה שלא אותי קראת יעקב, שאין כוונתכם לעשות נחת רוח לפני, שאם כן לא הייתם יגעים וחסרי כח (ידוע שהרה"ק מקצק זי"ע קילס מאוד פירוש זה, ואמר שהוא נאמר ברוח הקודש).

כז. פעם כינס הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע כמה עשירים ובעלי ממון והתרימם עבור ישיבתו הקדושה בראדין, והאריך בפניהם בגודל הזכות שיש לעולם הבא לתומכי התורה. לאחר שיחתו ניגש אליו אחד מהגבירים שהייתה עשירותו מרובה מחכמתו ואמר לו, אם כה גדולה היא זכות החזקת לומדי התורה, אולי יצטרף מע"כ עמי בעסקי כסף וזהב ויתעשר, וכך יזכה אף מע"כ לקחת חלק בהחזקת תורה. נענה החפץ חיים זי"ע ואמר לו, דע לך שזה התומך תורה הרי הוא נהנה אך ורק לעולם הבא. אך הלומד תורה הרי הוא נהנה הנאה מרובה אף בעולם הזה, הנאה שאין לה אח ורע, ואינני מוכן לוותר על הנאה זאת.

עפ"י אלו הדברים ביאר לו החפץ חיים את מאמרם של חז"ל עה"פ (דברים לג יח) 'שמח זבולון בצאתך ויששכר באהלך' שמח זבולון בצאתך מן העולם (הובא באלשיך, ובעוד). ולכאורה נראה להיפך, כי זבולון אשר לחוף ימים ישכון הוא הוא הנהנה מן העולם הזה מלא חפניו, ואילו יששכר נהנה רק בצאתו מן העולם. עפ"י האמור יתיישב היטב, שאכן ליששכר היושב באהלי התורה יש גם הנאת עולם הזה, והרי הוא שרוי במנוחת הנפש וקורת רוח שאין להשיגה בשכל הגשמי. ואילו 'זבולון' היינו התומך תורה, הוא הנהנה רק ביציאתו מן העולם בעולם הבא. כי איתא שבעולם העליון מלמדים את התומך תורה את כל מה שה'יששכר' שותפו למד בהיותו בזה העולם. נמצא שכל הנאתו בעולם הבא היא הנאתו של התלמיד חכם בהאי עלמא כי החכם נהנה כבר בזה העולם כבגן עדן.

אחד מעשירי עולם מאחינו בני ישראל אמר לי פעם, בימי בחרותי כשלמדתי בישיבה לא הייתי מגדולי המתמידים, מפעם לפעם היה ה'משגיח' מטיפני מוסר ואומר, דע בני, כתיב במשנה (אבות ו ד) 'כך היא דרכה של תורה... ובתורה אתה עמל אשריך בעולם הזה', אם רצונך לחיות 'חיים טובים' בעולם הזה - עסוק בתורה בהתמדה גדולה, בכל עת שמעי דברים אלו מפיו הייתי ממלא פי שחוק - וחשבתי לעצמי בשלמא אם היה מעורר אותי שכשאלמד אזכה ל'חיים טובים' בעולם הבא ניחא, אך מה קשר העניינים בין לימוד התורה ל'עולם הזה'... כהיום הזה - משעברו שנים רבות מני אז, וכבר נעשיתי לאחד מעשירי תבל, מאומה אינני חסר מבית ומחוץ, הוני נאמד באלפי ריבי רבבות, ואף הקמתי דור ישרים מבורך אשר כולם יראים ושלמים, דייקא כעת הנני רואה כמה צדקו דברי ה'משגיח', ש'חיים טובים' בהאי עלמא קשורים ומצומדים ללימוד התורה, כי אני שאינני 'בן תורה' - הרי בקומי ובשכבי, בלכתי ושובי, איני רואה מאומה לנגד עיני זולתי 'דאלער' (דולה), אפילו כשמביט אנכי על צאצאי הרי ה'דאלער' חוצץ ביני

באר הפרשה - פרשת בלק

ולזה האיש המתלונן שאינו מוצא טעם ותענוג בעשיית המצוות ולימוד התורה, הרי העצה היעוצה היא, מלבד ריבוי התפילות לבורא עולם 'והערב נא את דברי תורתך בפנינו', 'ונשמח בדברי תלמוד תורתך ובמצוותיך לעולם ועד', אזי יתבונן בגודל הזכות שיש לו לבשר ודם קרוין מחומר לעשות נחת רוח לבורא

עולם מלך מלכי המלכים, וידועה זו ודאי תביא לו גיל ורנן ושמחה עצומה על שהוא זוכה להניח כתר לראש המלך, ותענוג עצום בעצם עשיית רצונו ית' כ"ט.

ויהי'ר שנזכה לעשות נח"ר לבורא יתב"ש בעבודתנו, ויריק עלינו ממעל שפע ברכות טוב לאויש"מ, בביאת גואל צדק'.

ובינם, כל היום 'דאלער, דאלער', ואף כל הכבוד שמכבדים אותי בכל מקום יודע אני שתחת כל זה מסתתר לו ה'דאלער', ולאידך, בכל עת אשר אנכי נכנס ובא לבית המדרש ורואה צורבים העמלים בתורה, עם כל החיות והשמחה, והינם מלאים מתיקות ושמחת חיים, מתמלא אני בקנאה גדולה, ותדע עד היכן הדברים מגיעים, מוכן אני לתת 'חצי המלכות' - מחצית מרכושי הרב, לכל מי שיתן לי את ההנאה הרבה שהנני רואה על פניהם של האברכים בעת לימודם.

כח. הנה איתא במסכת מנחות (כ"ט): ומפני מה נברא העולם הזה בה"י מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא. ופירש"י שם הרוצה לצאת לתרבות רעה יוצא. הקשה הגר"ח קרייזווירט זצ"ל הלא תרבות רעה היא היא החיים בעוה"ז על כל שלל תענוגותיו הנאותיו, ואיך אמרו על זה שהוא נחשב כיציאה מהעולם הזה - והרי זה ה'כניסה' לעוה"ז... אלא ביאורו, שהיוצא לתרבות רעה לא רק את העוה"ב איבד, אלא שגם מהעוה"ז יצא, כי גם בו אין לו כלום... וכלשון קדשו של הגר"א זיע"א באגרתו 'עלים לתרופה', והעולם דומה לשותה מים מלוחים ידמה לו שמרוה וצמא יותר.

כט. ועלינו לדעת כי המקיים את המצוות מתוך צער והרגשה תמידית שהוא 'מפסיד' הרי יקשה עליו לעמוד בנסיונות החיים, וקרוב הדבר להפסד, ואילו זה שמרגיש רווח ותענוג בכל עת ששומע ליוצרו ואינו הולך בעצת יצרו הרע - יקל מעליו קושי העבודה.

סיפר יהודי אחד שקרובו היה מאושפז בבית החולים בארה"ב והיה עמו לעזור לו, וחשב לעצמו, אם הביאה אותי ההשגחה עד הנה מוטב שאוסיף לקיים מצוות ביקור חולים עם עוד מאחינו בני ישראל הנמצאים כאן, וחיפש האם יש שם עוד יהודים, ואכן ראה יהודי מבוגר המוטל במיטה ומחובר ל'צינורות' בפניו וכל גופו רח"ל... ואמר לו הלה, יודע אני היטב את מצבי שהנני עומד לעזוב את עלמא הדין ל"ע, אך איני מתיירא כלל לעלות לעולם העליון ולהתייצב בפני ב"ד של מעלה, וסיפר לו כי עבר את מאורעות המלחמה ומשם נתגלגל לארה"ב, ובנה ביתו ואף נולדו לו ילדים, אלא שלדאבון ליבו כל בני המשפחה 'ירדו' וחדלו מלשמור תורה ומצוות ואף השאירוהו בודד בעולם, ומאחר שהיה 'רווק הדר בכרך של רומי' נקל לשער את הנסיונות שעברו עליו... יום אחד התבונן לעצמו בגודל מעלת העמידה בנסיונות, וכיצד יקבל שכר טוב על כל התגברות והתגברות, ובכדי להמחיש לעצמו היטב צייר במוחו כיצד מקבל חמש דולר על שעבר ברחוב פלוני ונזהר על עיניו, לעומת זאת אם ישמור עיניו ברחוב גדול יותר אזי יקבל עשר דולר, ואם יתגבר כארי בלכתו ברחוב הראשי הרי 'הרוויח' עשרים דולר, הכל כפי הקושי... וכך חי ברגשות קודש אלו במשך תקופה, כשבכל לילה בשכבו על משכבו היה מחשב 'חשבונו של עולם' כמה הרוויח היום... כך וכך... וכן מתקופה לתקופה חישב כמה הרווחתי בתקופה האחרונה, כך וכך כבר שווה רכושי, כשהוא 'משתכר' ומרוויח אלפי דולרים המצטברים לחשבונו... לא עברו ימים רבים והחל להרגיש טעם נפלא בעשיית המצוות וקיום רצון ה' וכולו מתמלא ביראת שמים טהורה, עד שעתה 'לעת מצוא' - זו מיתה מרגיש שעוזב את העולם נקי בלא חטא...

כיוצא בדבר סיפר אחד שהסיע תלמיד חכם חשוב וירא שמים מרבים, ובאמצע הנסיעה הוצרך הלה לירד במקום שיש בו נסיונות לרוב... והלך ברוגע מבלי הביט ימין ושמאל... כשחזר אל הרכב לא התאפק הנהג ושאלו, ילמדנו רבינו כיצד הצלחת לשמור עיניך במקום מסוכן זה, השיב לו, כי הנה מטבע הבריות בהגיעם לידי נסיון שמירת עיניים הם חושבים 'מי יודע מה הפסדת'... אלא שיודעים שצריך 'להקריב' למען שמו ית', אך דא עקא, שפעמים נקל לו להקריב ופעמים שקשה לו... אני לעומת זאת הולך ברחוב כשעיניי מושפלות למטה, ובכל העת אני חושב לעצמי ב"ה הרווחתי עכשיו, עוד פסיעה - עוד רווח, ובכל הזמן הנני אוגר וצובר רווחים בלי סוף... על כן נקל לי לשמור עיניי, כי מי פתי ולא ירצה להרוויח...

[פשיטא ואין צריך לומר, כי הדרך המובחרת ביותר היא שלא לילך כלל באותם מקומות מסוכנים, וכדאיתא בגמ' (ב"ב נז:) שההולך ברחוב ושומר את עיניו אך היה יכול לילך בדרך אחרת שאין בה נסיון כזה - נקרא רשע, אך הדברים אמורים במקום שאין ברירה ומוכרח ללכת, שישים אל ליבו כמה הוא מרוויח ברוחניות ובגשמיות בכל פעם שעושה רצון ה', ואל יחשוב ש'מפסיד', כי באמת אינו מפסיד כלום...]

זאת ועוד, כבר כתב ה'מנורת המאור' (פ"ה) שהדרך הנכונה לחנך את בניו שילכו בדרכי התורה והמצוות הוא על ידי שיעשה אותם בשמחה ובחשק, שעי"ז גם הבנים ירצו להדמות לאביהם, לעומת זאת אם עושה את המצוות בהכרח אזי לא יהיה לבניו שום חשק ורצון לנהוג כמותו 'ולסבול' אף הם. ובזה מפרש מה שנאמר (תהילים קיט קיא) 'נחלתי עדותיך לעולם כי ששון ליבי המה', שהרוצה להנחיל עדות ה' לבניו אחריו הרי זה דווקא באופן ש'ששון ליבי המה', שששון הוא על אמרות ה' ועושה אותם בנועם וברצון.

כעי"ז ביארו במאמר חז"ל (חגיגה טו:) 'אם הרב דומה למלאך ה' צבא-ות יבקשו תורה מפיהו' כי הדמיון למלאך ה' הוא בכך שהמלאכים אומרים שירה והם מלאים בשמחה וגיל, והרב המלמד תורה צריך להדמות בענין זה למלאכים, להיות תמיד בשמחה, כי ע"י השמחה והתלהבות ינסו הדברים ללב התלמידים והבנים.

סיפר הגאון רבי יונתן אב"ר שליט"א חתנו של המשגיח הגה"צ רבי דוב יפה זצ"ל, אשר לפני שנים רבות, בהיותו אברך צעיר אחר נישואיו, התפלל פעם אחת את 'פסוקי דזמרה' של יום השב"ק בחדר קטן בצידי היכל ביהכ"נ, בעודו שווה שם נכנסו לחדר שני ילדים בני חמש - שש שנים, הוציאו גמרות מארון הספרים, פתחו הספרים והחלו 'ללמוד' בצוותא, והגם שמחמת גילם הקטן עדיין לא ידעו צורת אות וכל שכן לקרוא לשון ארמי שבגמ', אך עשו עצמם כאילו קוראים בפנים, ושמע כיצד אחד אומר לחברו בניגון של גמרא אסור אסור אסור... 'השיב' השני, אסור אסור אסור... חזר הילד הראשון ו'שאל' בניגון, אבל אסור אסור אסור... ו'תירץ' השני שוב, אסור אסור אסור... אחר התפילה הלך לסעוד סעודת שבת בבית חותנו 'המשגיח' וסיפר לו כל אותו 'משא ומתן'... נחרד רבי דוב עד עמקי נשמתו, ואמר לו בסערה, הגידה לי מי הם הילדים, ותיכף ומיד - עוד בטרם אקדש על הכוס - אלך לדבר עם ההורים, ניסו בני הבית להרגיעו ולא עלתה בידם, עד שאמרה לו הרבנית, שאם ילך עתה יגדיל בזה את הבהלה... ולבסוף נעתר להמתין מלדבר עם ההורים עד לזמן מאחר יותר בו ביום. אחר הסעודה שאל את חותנו, על מה הרעש הגדול הזה ומדוע יצא כה מגדרו, השיב לו רבי דוב, ילד ששומע וקולט מבית הוריו כי כל דברי התורה אינם אלא אסור אסור אסור מובטח שיצא לתרבות רעה... אלא צריך להטעים אותם מנועם מתיקות התורה והמצוות שהם נחמדים מזהב ומפז רב, להחדיר בהם את ה'אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו', את האושר הגדול בעשיית רצון השי"ת, עד שמעצמם יצמיחו השתוקקות ומשיכה לזכות לקיים את מצוות ה', וחלילה לנו מלתת להם את ההרגשה עד כמה קשה להיות שומר תורה ומצוות, ומסיים בעל המעשה את סיפורו, כי סופו של דבר, האב לא אבה שמוע את מה שמדברים אליו, ולבסוף אכן לדאבון לב אותם ילדים אכן פרקו מעליהם עול תורה ומצוות לאחר שגדלו...

ובאמת מצוי הדבר דווקא לגודל יראת ה' והחרדה שבווערת בהם שמא יעשו דבר אשר לא ציווה ה', אך אינם משכילים להראות את גודל שמחתם בקיום כל מצווה ומצווה, ואת התענוג הנפלא אשר המה מרגישים כשהם יושבים בבית ה' ושקועים בלימוד התורה המתוקה מדבש ונופת צופים.

ל. הנה אחד מעיקרי האמונה הוא 'אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח, ואעפ"י שיתמהמה עכ"ז אחכה לו', וביאר הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע במשל למי שיש לו דרך ארוכה להלך, ויצא על אם הדרך, וכבר הלך עשרות ומאות פרסאות, שבוודאי אינו מתייאש מהגיע למחוז חפצו, כי אדרבה, לפי ריבוי הדרך שכבר הלך בה, יודע הוא שקרוב הוא יותר למחוז חפצו ותכלית דרכו, כך גם כאן, כפי רוב שהתמהמה המשיח מלבוא, וכפי ריבוי הדרך שכבר הננו מהלכים בגלות הארוכה, עם כל זה - עם כל הדרך הארוכה הזאת יודעים אנו שקרובים אנו להגיע למחוז חפצנו.

